

Tranströmer och Nobelpriset Arbete som gett frukt och mening

Den 10 december är en stor dag för Tomas Tranströmer, poet och psykolog, som då tar emot Nobelpriset i litteratur. Det är en stor dag för poesin. Samtidigt är det en stor dag för psykologin. Och för svenska psykologer. Deras kollega och hedersmedlem i Sveriges Psykologförbund tilldelas Nobelpriset i litteratur 2011, det främsta priset inom litterärt skapande.

Tomas Tranströmer föddes 1931 på Södermalm i Stockholm. Klassisk musik var hans stora intresse som barn då han började spela piano, men poesin tog så småningom överhand när han gick på Södra Latins gymnasium. Efter en fil kand-examen 1956 i litteraturhistoria, poetik, religionshistoria och psykologi vid Stockholms universitet arbetade han som psykolog fram till 1990.

HANS FÖRSTA TJÄNST 1957 var vid Psykometriska institutionen på Stockholms universitet. Han kom 1960 som psykolog till ungdomsanstalten Roxtuna utanför Linköping och stannade där i sex år. Började arbeta på Rådet för personal- och arbetslivsfrågor i Västerås och fick därefter en psykologtjänst vid Arbetsmarknadsinstitutet, AMI i Västerås. Vid sidan om sitt arbete som psykolog skrev han poesi, översatte utländska poeter, reste mycket, föreläste och blev engagerad av Bibelkommissionen.

Vid AMI ledde han gruppsamtal, hade stödsamtal, besökte olika institutioner i trakterna runt staden där han genomförde utredningssamtal och diagnostiska test. Under en period hade han delat chefskap för institutet, utbildade tjänstemän och bedrev konsultverksamhet för myndigheter och företag. Han tog sitt psykologarbete på stort allvar och verkade både på

individ- grupp- och organisationsnivå. Något som psykologer kan känna igen sig i.

Det kan tyckas självklart att han utförde en rad kvalificerade arbetsuppgifter under sitt drygt 30-åriga arbetsliv som psykolog. Men inte för alla kulturskribenter. Mycket har sagts och skrivits om Tranströmer denna höst, och det finns försök att förminska hans roll som psykolog: Han har "arbetat som

»Bakom Tomas Tranströmers framgångar ligger en sällsynt begåvning, men också ett tålmodigt arbete med det egna författarskapet och psykologin«

byråkrat", han "hade inga patienter" och han var en "fattig poet". Klichéer som kanske bygger på okunnighet om vad psykologer egentligen gör, och som naturligtvis inte stämmer.

DET ÄR LÄTT ATT förstå att Tomas Tranströmers arbete som psykolog var betydelsefullt för honom. Han stannade som sagt kvar, ända fram till att sjukdom hindrade honom från att fortsätta. Han engagerade sig i både klienter och anställda på sina arbetsplatser. Han höll fast vid sin heltidstjänst på AMI fram till 1965 då han tog en halvtidstjänst. I ett brev till sin vän, den amerikanske poeten Robert Bly, skriver han:

"Det var nog den amerikanska resan i våras som gav mig impulsen att våga ta emot erbjudandet om ett halvtidsarbete här i Västerås." ¹ Han "kände så mycket uppskattning" över sin poesi i USA att han vågade satsa mer på skrivandet.

Psykologin har också varit ett redskap för Tomas Tranströmer i hans

författarskap att förstå människan och omvärlden. Med psykologisk skärpa och poetisk skicklighet har han skapat förtätade bilder av mänskligt liv och vardagliga situationer. Han har gett oss odödliga dikter som skänkt många både lindring och mening.

EN DEL DIKTER HAR varit lätta att skriva, andra har tagit lång tid och mycken tankemöda att formulera. Särskilt dikten "Galleriet" som handlar om hans psykologliv tog nästan tio år att skriva.² I "Galleriet" och i andra dikter framträder människor med svårigheter som han mött i sin psykologpraktik, och som han inte kunnat glömma. Bakom Tomas Tranströmers framgångar ligger en sällsynt begåvning i att skriva poesi, men också ett tålmodigt arbete med det egna författarskapet och psykologin.

De som har läst Tomas Tranströmers dikter har ofta en favoritrad som de kan utantill. Min favorit just nu är:

"Det finns mitt i skogen en oväntad glänta som bara kan hittas av den som gått vilse."³ *

EVA BRITA JÄRNEFORS
CHEFREDAKTÖR

Noter:

1. *Air Mail. Brev 1964-1990*: Tomas Tranströmer, Robert Bly. Sammanställt: Torbjörn Schmidt. Översättning: Lars Håkan Svensson, Bonnier, 2001.

2. "Dikter präglade av psykologgyrket": Eva Brita Järnefors, *Psykologtidningen*, 4 2011.

3. Ur dikten "Gläntan". *Sanningsbarriären*: Tomas Tranströmer, Bonnier, 1978.

FOTO: ULRICA ZWENGER

